

Ի՞նչ են ախտանշանները

Զառանցանքի ախտանշանները յանկարծակի կը պատահին, եւ կը ներառեն անձին ֆիզիկական եւ մտային վիճակի փոփոխութիւններ: Զառանցանք ունեցող մէկը կրնայ՝

- Շփոթած կամ մոռացկոտ երեխի
- Օրուան ժամին կամ վայրի մասին վստահ ըլլալ
- Ուշադրութիւն ընելու անկարող ըլլալ
- Եր սովորական ինքնութենէն տարբեր վարուիլ
- Եր արարքներուն մէջ փոփոխութիւններ ունենալ, օրինակ՝ շարժումներու, իր անձին հոգ տանելու կարողութեան
- Շատ գրգռուած ըլլալ, քնոտ, լուռ եւ քաշուած, քնոտ կամ այս բոլորը միախմբուած
- Քոնի սովորութիւններու փոփոխութիւն ունենալ, ինչպէս՝ գիշերը արթուն մնալ եւ ցերեկը թմրած կամ քնոտ ըլլալ
- Վախ, նեղուած, դիրագրգիռ, զայրացած կամ տխուր զգալ
- Տեսնել քանի որոնք այնտեղէն, բայց իրենց համար շատ իրական թուիլ
- Իրենց միզապարկի կամ աղիքներու վերահսկողութիւնը կորսնցնել (անզապութիւն)

Ի՞նչ բան կը պատճառէ զառանցանք

Զառանցանքը յաճախ կապուած է հիմնական ֆիզիկական հիւանդութեան մը կամ վարակի մը հետ:

Տարեց անձերու մօտ զառանցանքի այլ սովորական պատճառներ կը ներառեն՝

- Արտաքնոց (զուգարան) երթալու դժուարութիւն (անդուրին կամ միզապարկը չկարենալ դատարկեց)
- Ջրագրկում կամ անբաւարար սննդառութիւն
- Ուժեղ ցաւ
- Դեղեր, ներառեալ «առանց դեղատոմսի» դեղեր
- Անքոհի չափազանց սպառում
- Ալքոհոլ, ծխախոտէ կամ դեղօրայքէ հեռացում, յատկապէս քնանալու դեղահատերէ
- Փոփոխութիւններ անձին միջավայրին, ինչպէս՝ հիւանդանոց փոխադրութիւններին

Միշտ չէ որ կարելի է ճշդել պատճառը:

Ինչպէս կը սկսի զառանցանքը

Զառանցանքի ախտանշանները շատ արագորեն կը պատահին, սովորաբար ժամերու կամ օրերու ընթացքին: Անձի մը վարուելակերպը կրնայ նաև տատանիլ մէկ օրուան ընթացքին:

Զառանցանքը երբեմն կը շփոթուի մտագարութեան կամ ընկճուածութեան հետ, հետեւաբար, կարեւոր է որ ընտանիքը կամ բարեկամներ տեղեկացնեն բժշկական անձնակազմը՝ անձին մտային վիճակի որեւէ յանկարծական փոփոխութեան մասին:

Զառանցանքը որքա՞ն կը տեսէ

Զառանցանքը ընդհանրապէս մի քանի օր կը տեսէ, բայց երբեմն այդ կը շարունակուի շաբաթներով կամ նոյնիսկ ամիսներով:

Եթէ զառանցանքը արագորեն չի լուծուի, այդ կրնայ երկարաձգել անձին հիւանդանոց գտնուելու ժամանակամիջոցը եւ հանգեցնել լուրջ բարդութիւններու, ինչպէս՝ ինչալ, ճնշման խոցեր եւ նոյնիսկ մահ:

Կրկին կը պատահի

Անձեր որոնք զառանցանք զգացած են, աւելի շատ ենթակայութիւն ունին կրկին զառանցանք զգալու:

Ինչպէս կը դարմանուի զառանցանքը

Բժշկական անձնակազմը
մանրակրկիտ բժշկական
գնահատում կը կատարէ որոնելու եւ
դարմանելու համար զառանցանքի
հիմնական պատճառը: Եթէ
Փիզիքական պատճառ մը
հաստատուի, համապատասխան
դարմանում կը կատարուի (օրինակ,
միզուղիի վարակումը դարմանելու
համար մանրէասպան դեղեր):

Դարմանումը երբեմն ուղղուած է
ախտանշանները պակսեցնելու
եւ բարդութիւններու վտանգը
նուազեցնելու:

Ընտանիքին եւ

ինամատարներուն դերը

Զառանցանք ցգացող անձին համար ծանօթներու հետ ըլլալը սովորապէս է: Քաջալերելի է որ ընտանիքը եւ ինամատարները մնան իրենց սիրելիներուն հետ:

Ընտանիքի անդամներ եւ ինամատարներ կրնան նաեւ արժեքաւոր տեղեկութիւն տրամադրել զառանցանք ունեցող անձին հոգ տանող անձնակազմին: Կարեւոր է անձնակազմին տեղեկացնել անձին մտային կամ ֆիզիկական վիճակին մէջ որեւէ յանկարծական փոփոխութեան մասին:

Խնամատարի աջակցութիւն տրամադրելի է:

Եթէ դրոք կամ ընտանիքի այլ անդամներ որոց աջակցութեան կարիքը ունիք, կը խնդրենք տեղեկացնել բուժքորյական անձնակազմին:

Ինչպէս օգնել եւ ինամել

- Դանդաղ խօսեցէք եւ յստակ ձայնով: Դուք ձեզ, եւ անձը, անունով նշեցէք:
- Խուսափեցէք վիճաբանութեան մէջ մտնել:
- Քաջալերեցէք եւ օգնեցէք անձին համարժէք սնունդ եւ հեղուկ ստանալու:
- Անձին յիշեցուցէք գտնուած վայրը, թուականը եւ ժամը: Օրուան ընթացքին իրենց սենեակին վարագույները բացէք: Օրուան ժամանակը գիտնալու կը նուազեցնէ շփոթութիւնը:
- Եթէ անձը սովորաբար ակնոց կամ լսողական սարքեր կը գործածէ, օգնեցէք զանոնք դնելու եւ ապահովեցէք որ կ'աշխատին:
- Եթէ անձը գրգռուած է կամ յարձակողական, մի փորձէք զսել զինքը: Եթէ կ'ուզէ շրջի, թոյլ տուեք, բայց, փորձեցէք ապահով ըլլալ որ ինչալու վտանգ չկայ եւ թարածքը վտանգներէ գերծ է:
- Այնպիսի իրեր բերէք որ անձին յիշեցնեն տունը: օրինակ, նկարներ, հագուստ մը, ձայնասփիհօ կամ նուազի գործիք մը՝ նախընտրած երաժշտութեամբ:
- Անձնակազմին տեղեկացուցէք որեւէ անձնական տեղեկութեան մասին որը կրնայ օգնել անձին հանդարտելու եւ կողմնորոշուելու, օրինակ, ընտանիքի կամ բարեկամներու անուններ, զբաղմունքներ, նշանակալի իրադարձութիւններ եւայլն:

Ի՞նչ է զարանցանքը

Զարանցանքը սովորական բժշկական խնդիր մըն է որը կը բնութագրուի մտային գործողութեան փոփոխութիններով:

Զարանցանքը եւ անոր ախտանշանները կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը զարգանան, ժամերու կամ օրերու ընթացքին: Ան սովորաբար միայն մի քանի օր կը տեէ, բայց կրնայ աւելի երկար ժամանակ մնալ:

Զարանցանքը աւելի յաճախ կը պատահի տարեց անձերու մօտ, բայց կրնայ պատահիլ որեւէ տարիքի: Ան կրնայ լուրջ վիճակ մը ըլլալ:

Զարանցանքը շատ մը պարագաներուն կարելի է կանխել: Զարանցանքի դարմանումը հիմնուած է հիմնական պատճառները գտնելու եւ բուժելու վրայ:

Ո՞վ վտանգի տակ է

Մարդիկ որոնք՝

- Շատ հիւանդ կամ տկար են
- Հանաչողական խանգարում ունին (անցեալ կամ ներկայ), ներառեալ մտագարութիւն, իմացական անբաւարարութիւն կամ ուղեղի լնասուածք:
- Նախապէս զառանցանք ունեցած են
- 65 տարեկանէն վեր են, կամ, Ապօրիճնի եւ Թորոս նեղուցի Կղզեցի մարդոց համար 45 տարեկանէն վեր:
- Բազմաթիւ դեղեր կ'օգտագործեն կամ վերջերս դեղերու փոփոխութիւն ունեցած են
- Յատուկ վիրահատութեան մը պիտի ենթարկուին, օրինակ՝ սրտի, կրնքի կամ այլ բժշկական վիրահատութիւն
- Ընկճուած կը զգան
- Ունին տկար տեսողութիւն եւ / կամ լսողութիւն

Որքա՞ն տարածուած է զարանցանքը

Հիւանդանոց ընդունուած տարեց անձերուն հինգէն շուրջ մէկը, եւ տարեցներու խնամքի հաստատութիւններու բնակիչներուն շուրջ կեսը, իրենց հոգատարութեան մէկ փուլին մէջ զարանցանք կը զգան:

**Եթէ որեւէ մտահոգութիւն
կամ հարցումներ ունիք
զարանցանքի մասին, խօսեցէք
ձեր տեղական բժիշկին հետ կամ
հարցուցէք ձեր հիւանդանոցի
անձնակազմին:**

Կապեր - Contacts

Carers Australia - NSW Carer Line

1800 242 636

www.carersaustralia.com.au

My Aged Care

1800 200 422

www.myagedcare.gov.au

National Dementia Helpline

1800 100 500

Dementia Australia

www.dementia.org.au

NSW Agency for Clinical Innovation

Հիւանդանոց ընդունուած՝ Շփոթած
Տարեց Անձերու Հոգատարութեան
Ծրագիր
www.aci.health.nsw.gov.au/chops

Adapted with permission from Northern NSW Local Health District and Delirium Care Pathways, Department of Health and Aging, Canberra, 2010.

This brochure has been produced as part of the Care of Confused Hospitalised Older Persons Program and funded through the NHMRC Cognitive Decline Partnership Centre, 2018.

2HACI08 Մարտ 2020 0061 03/20

Delirium Զարանցանք

Այս գրքոյիկը տեղեկութիւն
կուտայ զարանցանքի
վտանգին տակ գտնուող,
կամ զարանցանք
զգացած անձերու եւ
անոնց ընտանիքներուն ու
հոգատարներուն համար:

